

Puskás Híradó

XIII. ÉVF.

2. SZÁM

A PUSKÁS TIVADAR
HÍRADÓ BAJTÁRSI
EGYESÜLET KIADVÁNYA
MEGJELENIK FÉLÉVENTE

A Híradó, Informatikai és Információvédelmi Csoportfőnökség megalakulása 70. évfordulójára

1945. július 7-én a Honvédelmi Minisztérium Katonai Főcsoportfőnökség állományában megkezdte munkáját a Honvéd Vezérkar Híradó, Informatikai és Információvédelmi Csoportfőnökség jogelődjének tekintett VII. számú osztály, amely a katonai híradás stratégiai szintű megszervezéséért felelt. 2005-ben méltóképpen megemlékeztünk ezen esemény 60. évfordulójáról, de az azóta eltelt 10 év, és a kerek évforduló ismét alkalmat adott a visszatekintésre egy „kibővített állománygyűlés” keretében, a HM-I épületében, 2015. július 15-én. A Honvédelmi Minisztérium vezetését dr. Dankó István, a HM Közigazgatási államtitkára, a Honvéd Vezérkart Varga János vezérőrnagy, HVK Törzsigazgató képviselte. Emlékező beszédemben az alábbiakban foglaltam össze a múlt főbb eseményeit.

Az elmúlt hetven év bővelkedett politikai eseményekben, egymást váltották a megrázó és felemelő időszakok, s bár velük forgott a honvédelem iránytúje is, a híradó szolgálat a viszontagságos körülmények ellenére is megőrizte a haza iránti hűségét, honvédelem iránti elkötelezett-

ségét, tenni akarását, szakmai becsületét, tradícióit. A „Híradó Szolgálat” megnevezés széles értelmezésünk szerint a teljes szakterületet átöleli, így magába foglalja az elektromos szakterületeink összességét, azaz a híradást, az informatikát, és az elektronikus információvédelmet és – az utóbbi pár évben, esetenként – ideértjük a dokumentumvédelmet is.

A híradástechnika rohamos fejlődése, és ennek nyomán a szakmával szemben a katonai vezetés által támasztott folyamatosan növekvő követelmények egyre nagyobb feladatok elé állították a szolgálatot, azonban a híradás ügye iránti elkötelezettség, a szakmaszeretet és tisztesség minden alkalommal továbblentette az állományt az adott időszak nehézségein.

Az elmúlt hetven év során a honvédség híradó-informatikai rendszere egyre szövevényesebbé válva elért egy magas technikai túlélőképességi szintet, a szolgáltatások köre folyamatosan bővült, színvonaluk emelkedett. Sokunkat talán éppen az segített megtartani a hadsereg kötelékében, hogy egy ilyen összetett rendszer üzemeltetése-fenntartása és fejlesztése hatalmas feladat volt. A honvédségéhez hasonló rendszert hosszú évtizedekig egyetlen más szervezet sem működtetett, így a szakmai fejlődés és az úttörő munkavégzés lehetősége a honvédség kötelékében sokkal jobban érvényesült, mint bármely más hazai távközlési vagy informatikai vállalatnál.

Ugyanakkor látnunk kell, hogy a 80-as évek után, de különösen az elmúlt tíz-tizenöt évben ez a trend megfordult, a polgári fejlesztésű eszközök ciklusai nagyságrenddel rövidebbek. Élenjáró, iránymutató, húzó hatásuk alól a honvédségi rendszerek sem vonhatják ki magukat, de érezzük az árnyoldalát is e trendnek: a képzett és tapasztalt szakemberekre gyakorolt elszívó hatás jelentős kihívás elé állítja a szolgálatot és a Honvédség kötelékében maradókat napjainkban. Ezért is fontos megadnunk a tiszteletet és elismerést mindazoknak, akik kitartóak, aktív pályafutásuk végéig hűek maradtak-maradnak a szolgálathoz, sőt, aktív szolgálati idejükön túl is elismerik, ápolják és továbbviszik értékeinket, lehetővé teszik és megalapozzák sikereinket, erőt és hitet adva, példát állítva így az aktív állományban lévőknek további munkájukhoz.

Nem szabad elfelejtenünk, kik taposták előttünk az utat, hogyan váltunk segítségükkel szakterületünk avatott ismerőivé, hol és mikor lettünk híradóvá, informatikussá, rejtjelzővé, információvédelmi szakemberré, kinek a szárnyai alól röppentünk ki, hogy tán évtizedekkel később sokan közülük-közülünk a Csoportfőnökségen fejezhessék be katonai pályafutásukat.

Az elődök nagyszerű helytállásának példáján felnőve az egymást követő generációk tudása és tapasztalata 1970-es 80-as évekre érhetett el egy olyan meghatározó szintet, amelyre

támaszkodva kialakult az a szilárd szakmai-szervezeti kultúra, amely mindmáig alapját képezi a szolgálat erkölcsi tartásának.

2010 októberében alakult meg jelenlegi szervezeti felépítésében a HVK Híradó, Informatikai és Információvédelmi Csoportfőnökség, amely a mai napig a tárca egységes felső szintű szakmai irányító szervezete. A Csoportfőnökség szerteágazó tevékenységét az elmúlt évtized két talán legmarkánsabb eredménye mutatja be átfogóan, ha a teljesség igényét feláldozzuk a terjedelmi korlátok oltárán.

Az egyik a HM-I Hírközpont kialakítása, amely erőteljesen új alapok felé irányította a szakmai gondolkodásunkat – egyeduralgó nézetté emelte a szakmában a központosítás alapelvét –, mely szerint csak központosított szolgáltatásrendszerrel és menedzsmenttel tudjuk biztosítani a jövőben is a követelményeknek megfelelő folyamatos működést, a magas szintű szolgáltatásokat, az információ- és üzemeltetésbiztonságot. A 2008-as HM-I-es vízbetörés szakterületi következményeinek felszámolására biztosított 700 millió forint felhasználásával 2013 elejére kialakított korszerű HM-I Híradó- és Informatikai Központ nem egyszerűen új technológiai alapra helyezte a tárca központi híradó-informatikai szolgáltatásait, hanem egységes rendszerbe integrálta a minisztérium és a katonai szervezetek addig különállóan működő hálózatait. E beruházás folyamodványa, hogy 2014-ben elkészülhetett az MH Központi Portálszolgáltatása, amelynek egyik nem titkolt célja a korábban különálló központi és ágazati informatikai szolgáltatások, alkalmazások egységes informatikai platformon, egységes kezelői felületen

keresztül történő biztosítása, a közöttük lévő szoros kapcsolat és felügyelt adatcsere későbbi kialakításának igényét sem figyelmen kívül hagyva. A HVK HIICSF és a MH BHD szakállománya kiemelkedőt alkotott a hírközpont kialakításával és folyamatos üzemeltetésével.

A másik meghatározó sikerünk a Székesfehérvárott létrehozott nemzeti híradó-informatikai század, a DCM (Deployable CIS Modul). A korszerű technológiával NATO finanszírozásban ellátott, a NATO szervezeti struktúrájába tagolt, szövetségi alárendeltségű nemzeti híradó-informatikai század 2015. év végére eléri a teljes készenléletet. A közel 60 fős – mondhatni híradó elit – szervezet felállítása hosszú éveken át nem kis erőfeszítést igényelt a Csoportfőnökség és az MH ÖHP illetve alárendeltjei szakállománya részéről, de eredménye kezd visszaforgni a rendszerünkbe: nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező, kiváló szakmai tudással és kommunikációképes angol nyelvtudással rendelkező altisztek térnek vissza – remélhetőleg visszatérnek – a katonai szervezetek híradó-informatikai beosztásaiba, frissítve, megújítva, emelve és sokszínűsítve ezzel a szakmai kultúrát.

Az elmúlt 70 évben lerakott szilárd alapzat biztosítja, hogy a közeljövő feladatait megoldjuk: a tábori híradó-informatikai rendszerek fejlesztése, a C2 szoftver bevezetése, illetve az elkövetkezendő évek legnagyobb szakmai feladatát adó MH VIR (Vezetési Irányítási Rendszer) – benne a minősített MH Védett Vezetési Irányítási Rendszer – kialakítása, az elektronikus iratkezelő rendszer bevezetése, a kapcsolódó elektronikus hitelesítési alrendszer – más szóval digitális

aláírás – tárca szintű bevezetése, a légi híradó-informatikai irányítási rendszerének fejlesztése, a kibervédelem, mind olyan feladat, mely egymagában is próbára tenné a szakterület teherbíró képességét.

A 2005-ben megjelent, 60 évre visszatekintő HVK HIICSF emlékkönyv folytatásaképpen, annak mintegy új fejezeteként a hetvenéves évfordulóra elkészült az elmúlt tíz év csoportfőnökségi események összefoglalóját, eredményeit bemutató könyv. A kiadvány előlapján a HVK HIICSF-ség logója látható, amely a közelmúltban nyerte el végleges formáját, és először e könyv borítóján jelent meg nyilvánosan. A kötet terjedelmi okokból nem tudja teljes egészében átfogni az eseményeket, ugyanakkor alkalmas a megemlékezésre, az elvégzett munka, a sikerek és az azt lehetővé tevő személyek iránti tisztelet kinyilvánítására – ez volt vele a célunk.

Csoportfőnökként kértem az aktív állományt, hogy továbbra is nagy szakértelemmel, felelősségteljesen lássa el feladatát, hitét és lelkesedését nem veszítve. Kívánom, hogy a nyugdíjban lévők sokáig, jó egészségben élvezzék megérdemelt pihenésüket, és folytassák példamutató hagyományápoló tevékenységüket, vigyék szerte a világban szakterületeink jó hírnevét. Elhunyt

kollégáink emlékét kegyelettel és tisztelettel őrizzük.

Az ünnepi állománygyűlés végén Mikita János ny. altbgy. volt Vezérkar Főnök helyettes fejezte ki elismerését pohárköszöntőjében a feladatok sokszor erőt, egészséget nem kímélő, áldozatos végrehajtásáért a Csoportfőnökség és jogelődjei volt és jelenlegi állományának, aláhúzva, hogy mindig szívügyüknek tekintették a híradó-informatikai-információvédelmi szakterületet és szolgálatot, alapot adva a mai méltó megemlékezéshez.

Az, hogy Híradó Szolgálat helyes úton jár, amikor hidat ver a nemzedékek között és kapcsolatot ápol az aktív és nyugdíjas kollégák között, jól tükröződik dr. Benkő Tibor vezérezredes, Honvéd Vezérkar főnök által a „2015. július 15-én volt 70 éves a Honvéd Vezérkar Híradó, Informatikai és Információvédelmi

Csoportfőnökség” című kiadványba írt előszavában:

„Értékes, követendő az a törekvés, amely az évfordulóhoz kapcsolódóan számba veszi a szervezeti és szakterületi történéseket. A sikereket és csatlódásokat, az eredményeket és a nehézségeket, mindeközben megemlékezve mindazokról, akik a Csoportfőnökség állományában végezték feladataikat. Mindez erőt adhat mindazoknak, akik a Csoportfőnökség kötelességében jelenleg is naponta bizonyítják rátermettségüket, elkötelezettségüket.

A visszatekintés, a megemlékezés a nagyobb mérföldkövek, jelentős évfordulók elérésekor szükséges és hasznos, mivel a hagyományok ápolása, a megbecsülés és tisztelet kinyilvánítása nem pusztán erkölcsi kötelesség, hanem egyben motivál, és új tettekre sarkall.

A Honvéd Vezérkar nevében ezúton köszönöm a Csoportfőnökségen jelenleg szolgálatot teljesítő, vagy korábban ott dolgozó katonáknak és polgári személyeknek az elmúlt évtizedekben végzett eredményes és áldozatos munkáját. Tisztelettel megőrizzük mindazon bajtársaink, kollégáink emlékét, akik sajnos már nem lehetnek közöttünk. Külön köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik az elmúlt tíz év sikereiben osztoztak.

A Csoportfőnökség nyugállományú tagjainak hosszú, boldog életet, sok egészséget, az aktív állományban lévőknek további erőt, egészséget, az eddigiekhez hasonló sikereket és eredményeket kívánok.”

VASS SÁNDOR DANDÁRTÁBORNOK,
CSOPORTFŐNÖK,
AZ EGYESÜLET FŐVÉDNÖKE

Híradók Napja ünnepség a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem híradó tanszéke és a Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület a Híradók Napja alkalmából közös ünnepséget rendezett.

Az ünnepség az egyetem Zrínyi termében kezdődött ahol dr. Fekete Károly alezredes, tanszékvezető köszöntötte a meghívottakat és a tisztjelölteket, majd Prof. Dr. Rajnai Zoltán mérnök ezredes, Egyesületünk elnöke mondott beszédet, amelynek középpontjában a híradók együttműködése, ismereteinek állandó szinten tartásának szükség-

sége volt. A híradó generációk innovatív munkájának, egymásra épülő tapasztalatainak folyamatosága, biztosíthatja a rendszerek és eszközök korszerűsítésének megkerülhetetlen

követelményeinek teljesítését. A kedves hagyomány felelevenítésével a 3. éves híradó tisztjelöltek számára átadták a búzavirágkék színű baretet, amely viselőjének a híradók közössé-

géhez való tartozását fémjelzi. Az ünnepség második része az Egyetem híradó tanszékének gondozásában álló Puskás Tivadar szobránál folytatódott.

Nemzeti imánk, a Himnusz örökbecsű akkordjainak meghallgatását követően Egyesületünk alelnöke – Puskás Tivadar életművének elismert kutatója – dr. Horváth László Ferenc mondott ünnepi beszédet 171 éve született Puskás Tivadar a modernkori média, a műsorszórás megálmodója és első megvalósítója címmel.

Beszédében helyet kaptak a nagy magyar feltaláló és üzletember életének és tevékenységének kevésbé ismert részletei, mint Edisonhoz és Nikola Tesla-hoz, (a többfázisú váltakozó áram, az indukciós motor és a rádiózás a feltalálójához) fűződő kapcsolata, a telefonhírmondó működtetésével kapcsolatos korabeli szakmai és közigazgatási rendszer követelmények. Szólt a Magyar Rádió megalakulásá-

nak ez évi 90. évfordulójáról is. A híradó tanszék és Egyesületünk koszorújának elhelyezését követően a Szózat elénekülésével és a híradó tisztjelöltek díszmenetével ért véget a közös ünnepség hivatalos része, amely szerény vendéglátással és baráti beszélgetéssel, egykori élmények felidézésével a Híradó Múzeum megtekintésével fejeződött be.

A közös ünnepség erkölcsi értékét, színvonalát emelte, hogy a Magyar Honvédség Híradó, Informatikai és Információvédelmi Csoportfőnökség elődjének megalakulása 70. évfordulója alkalmából a híradó tanszékét és Egyesületünket a Honvéd Vezérkar Főnöke Elismerő Oklevéllel tüntette ki.

AZ EGYESÜLET ELNÖKSÉGE

Az Alapszabályról

Az Egyesület közgyűlése tavasszal módosította Alapszabályát a hatályos jogszabályok figyelembevételével. A közgyűlés előtt kiadott tervezethez képest egy változás történt. A IV. fejezet H. pont teljes szövegét a közgyűlés törölte, és a helyére az alábbi mondatot illesztette: „Az Egyesületnél csoportok (tagozatok) hozhatók létre – a közérdeklődés figyelembevételével – a tagság önszerveződése alapján.” Az így módosított szöveget a közgyűlés egyhangú szavazatával elfogadta. Kérem, e módosítás figyelembevételével alkalmazni a kiküldött (átvett) A/5 formátumú

anyagot. Költségtakarékossági okokból és ezért az egy mondatért, az elnökség nem tartja szükségesnek az ismételt nyomtatást és postázást.

Az Alapszabály hatályos szövege megtalálható az Egyesület honlapján (a <http://www.puskashirbaje.hu/szabalyzok.html> linken) „PTHBE_Alapszabaly_hatalyos_2015_04_23” néven.

Az elfogadott egységes szerkezetű Alapszabályt az elnökség benyújtotta a Fővárosi Törvényszékhez. A Törvényszék 2015. június 22.-én kelt 13.Pk.61.139/1998/38. számú

végzésével a benyújtott Alapszabályt bejegyezte. A végzés ellen fellebbezés nem volt, így az jogerőssé vált. Tehát az Alapszabályunk 2015. április 23.-tól hatályos!

A sikeres munkáért köszönet illeti Karsai Mikós, Polyák Mihály, Daróczy István bajtársakat és még másokat is, akik segítettek az „alkotást”.

Az Egyesület tisztségviselői és a munkacsoportok előtt feladatként jelentkezik a különböző szabályzók átdolgozása és a Felügyelő Bizottság saját szabályzóinak kidolgozása.

Kérjük tagjainkat ismerjék és alkalmazzák a hatályos Alapszabályunkat!

FELKER LAJOS ÜGYVEZETŐ ELNÖK

Tájékoztató a pályázatokról

Az Egyesület működése megalapozásához a tagdíjbe-fizetések mellett az elnökség igyekszik pályázatokon is támogatást „szerezni”. Minden beszámoló alkalmával számot adtunk a pályázatok helyzetéről és a honlapon is folyamatosan frissített adatok találhatóak a Gazdálkodás rovatban.

A Nemzeti Együttműködési Alaptól (NEA) működésre támogatásként 2014-ben 300.000.-Ft (+ 70.000.-Ft önrésszel) + 25.000.-Ft (önrész nélkül) kaptunk, szigorú pályázati,- felhasználási – és elszámolási feltételekkel. A támogatás összegét szabályszerűen használtuk fel. Az elszá-

molásokat határidőre (2015. 04. 19.) benyújtottuk. A pályázatkezelő és a kijelölt Kollégium a pénzügyi és szakmai beszámolókat elfogadta és a támogatásként megítélt összeget (összesen: 325.000.-Ft) 2015. június elején át is utalta. Amióta pályázunk, ilyen gyors elszámolásra, elfogadásra és kiutalásra nem volt példa.

2015-ben a NEA-hoz működésünk támogatására ismét pályázatot nyújtottunk be 360.000.-Ft (80.000.-Ft önrésszel). A pályázatkezelő, hiánypótlás kérése nélkül, pályázatunkat befogadta. Az illetékes Kollégium, a rendelkezésre álló költségvetési összeg szűkössége miatt, támogatásként 250.000.-Ft (+ 55.000.- önrész) ítelt meg részünkre. A Támogatási Szerződést a felek aláírták. A

támogatás összegének jogszerű felhasználása megkezdődött. A támogatási időszak 2016. március 20-ig tart. Az elszámolást 2016.04. 19-ig kell benyújtani.

2015-ben működésre pályázatot nyújtottunk be a HOKOSZ-hoz 80.000.-Ft támogatásra, melyet megítéltek az Egyesület részére. A támogatási időszak 2015. december 31-ig tart. Az elszámolást 2016. január 31-ig kell benyújtani. A pályázati anyagok kidolgozásában, benyújtásában és elszámolásában nyújtott munkájáért köszönet illeti Hipszky Maria és Karsai Miklós bajtársakat.

Továbbra is mindent megte-
szünk azért, hogy az Egyesület biztonságos működéséhez minél több forrásból tudjunk támogatást igényelni.

FELKER LAJOS, ÜGYVEZETŐ ELNÖK

Bregyó tavi halas parti jó

2015. szeptember 2-án a nyár utolsó kánikulai napján a Fejér megyei Honvéd Nyugállományú Székesfehérvári Klub Híradó és Vezetésbiztosító Szekció, a Budapesti Nyugállományúak Klubja Híradó Tagozat és a Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület mintegy 40 fővel baráti összejövetelen vett részt Székesfehérváron, a Bregyó tó partján.

A részt vevők zöme vonattal érkezett Székesfehérvárra, ahol a helyiek vártak és kalauzoltak az esemény helyszínére. Megérkezésünk után tudtuk meg, hogy a „bregyó” fás, bok-

ros területet jelent, ennek megfelelően a székesfehérvári Széchenyi Horgász Egyesület által üzemeltetett horgász tó mellett,

árnyas fák között, kellemesen kialakított helyen tölthettük el ezt a jól szervezett napot.

Az összejövetelt Polyák Mihály

nyá. alezredes úr és felesége szervezte meg, ahol a fő attrakció egy ízletes halászlé és finom túrós csusza elfogyasztása volt.

Először Nagy Károly úr, a Széchenyi Horgász Egyesület elnöke üdvözölte a résztvevőket, kívánt kellemes kikapcsolódást, majd Polyák Mihály nyá. alezredes úr köszönte meg, hogy elfogadtuk a meghívást.

Az üdvözlő szavakat egy kupica kisüsti pálinka elfogyasztása követte, amely kellően megalapozta emésztőnedveink beindítását

és segítette a beszélgetések téma választásának bővítését is.

Amíg a főzéssel kapcsolatos előkészületek folytak, körbejártuk a tavat, megnéztük a főleg atlétikai versenyek, edzések lebonyolítására készített sportlétesítményeket, és az éppen horgászók zsákmányait, köztük egy 2 kg-os pontyot.

A halászlé és a túrós csusza a tervezett időre elkészült s elfogyaszthattuk az igazán jóízű ebédet, amiben természetesen benne volt Polyák Misi és fele-

sége szive-lelke is. Ebéd után az elfogyasztott halakat borral búcsúztattuk.

Végezetül a részt vevők nevében Karsai Miklós nyá. alezredes úr köszönte meg Nagy Károly úrnak, a Horgász Egyesület elnökének közreműködését, valamint Polyák Mihály nyá. alezredes úrnak és feleségének, Anna asszonynak fáradozását azért, hogy jól érezhettük magunkat.

BODNÁR GYULA NYÁ. ALEZREDES

Dilemmák Puskás Tivadar sírjánál (Születésének 171. évfordulóján)

1. Miért a sírjánál ünnepeljük a születésnapját?

Ditrói Puskás Tivadar 1844. március 16-án halt meg. Ez túl közel van március 15.-éhez, amikor az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kitörését, nemzeti ünnepünket szokás tartani. Két ünnep egy héten nem logikus, Puskásnak meg nem sok köze van március idusához. Puskás Tódor Lambert János 1893. szeptember 17-én született, ami közel van a tanévnyitóhoz. Így aztán a múlt század '80-as éveitől, a Puskás Tivadar Távközlési Technikumban az induló új évfolyamnak mindig ez volt az „Ünnepélyes tanévnyitója”.

1990-ben a Cegléden állomásozó, hadtest-közvetlen híradó zászlóalj felvette a Puskás Tivadar Híradó Zászlóalj nevet. 1999-től pedig, a névadó születésnapja lett a Híradók Napja. Ezen, katonai ünnep megtartására is jobban megfelel a szeptember 17.

2. Miben halt meg Puskás Tivadar? Erre lehetne egyszerűen is vála-

szolni: A Puskások korán halnak meg. Tivadar (1844-1893) 49, Ferenc (1848-1884) 36, Etelka (1853-1907) 54, Albert (1859-1907) 48, apjuk id. Puskás Ferenc (1810-1866) 56, és édesanyjuk Agrícola Mária (1817?-1866) 49? évesen halt meg. Mindegyikük ágyban, párnák között, tehát betegségben.

A hivatalos változat szerint Puskás Tivadar szívelégtelenségben, infarktuszban hunyt el. Legkisebb leánya, Theodora visszaemlékezése alapján: „A papa, 3 éve, (1890-ben) a Vaskapunál, a sodró folyású Dunában úszva, mindenki megdöbbenésére, személyesen élesítette az általa feltalált robbanó tölteteket. Nagyon büszke voltam Rá!”. A bemutató jól sikeredett, még sem Tivi nyerte a robbantási „tendert”. A családi legenda szerint, mikor a miniszteri gőzösön mindezt megtudta, annyira elvesztette az önuralmát, hogy pisztolyt fogott Baross Gábor miniszterre. A szakmai mellőzöttség érzése, a biztos családi háttér hiánya következtében

Tivi állapota gyors romlásnak indult. A munkába temetkezett, mint eddig minden kudarc után. A befektetett munka, közel 3 év után meghozta csodálatos gyümölcseit:

– Átadták, a világ első műsor-szóró berendezését, a Telefonhírmondót

– Ismét Puskás került a lapok címlapjára.

– 23 ládában összepakolva csomagjait, a család nyugat-európai, amerikai körútra készült. El akarták terjeszteni a „beszélőújságot” az egész világon, de különösen Májuska szülőhazájában, a korlátlan lehetőségek birodalmában, Amerikában. Mindenki boldog volt, akkor mi, vagy ki lehetett a tragédia közvetlen kiváltó oka?

A kérdésre a választ a kettős 100. évfordulón, 1993 márciusában kaphattuk meg. Annyi az eddigi leírásokból is kiderült, hogy az 1893. február 15-én, szóbeli engedély alapján elindított kísérleti telefonhírmondó ötlete és realizálása Puskás Tivadar talál-

mány. (Ez lett bejelentve 1892. július 14-én). A megvalósított készülék azonban már Szmazsenka Nándor, a Budapesti Állami Telefonhálózat műszaki igazgatója (Puskás helyettese) találmánya és alkotása, melyről az 1893. február 4.-i szabadalmi pótbejelentésben lehet információt szerezni. A nagy „hurrá-hangulatban” azonban a „mérnök urat” Puskás valahogy elfelejtette megemlíteni. Ennek következményei 100 évig titokban is maradtak. Ekkor Szmazsenka Nándor unokája publikálta nagyapja búcsú levelét. A mérnök úr hitt a telefonhírmondóban és bízott Puskásban. Amikor a merőben új, alapvetően más (felfűzős, és nem az eredeti csillagszerű) hálózat megépítésére már nem jutott pénz, saját tőkéjét kölcsönözte a cég számára. Puskás biztosította, hogy a kölcsön busásan meg fog térülni. Mikor aztán Puskás Hungária szállodai szobájában váratlanul meghalt, az elszegényedett Szmazsenka egy „hátizsákot megtöltött szénnel, felült egy dunai propellerre (átkelő hajóra), melyről a Dunába vetette magát”. A tragikus történetből Szmazsenka beosztása és végzettsége igaz. A megvalósítás újdonsága ellenőrizhető. Halála ideje és módja valós. Hogy mennyi pénzt fektetett a vállalkozásba? Ellenőrizhetetlen! (Mivel, nem keletkeztek nyugták a kölcsönökről, hiszen barátok, kollégák voltak!)

Az tény, hogy Puskás örökösei: Puskás Májuska, Puskás Margit és Puskás Theodora kiskorúak még évekig „jártak” alperesként a bíróságra elhunyt apjuk adósságai miatt. (Minderről levéltári adatok állnak rendelkezésre.)

A fentiek ismeretében rehabilitálnunk kell Puskás Albertet. Ha nem volt mit örökölnie (Zsófi asszony nagylelkűen lemondott

a részéről) az adósságon kívül, akkor már értelmezhető a „lemondtam a Puskás örökségről egy tál lencséért” önmarcangoló kesergése. (A „lencse”, itt az összes adósság lehetett.)

De, Antoniusszal élve: „I come to bury Puskas, not praise him!”

3. Kik vettek részt Puskás Tivadar temetésén, és kik nem jöttek el? Előbbieik miért, utóbbiak miért nem?

Tanulságos, sok következtetés levonására ad lehetőséget Puskás Tivadar temetése, mely 1893. március „18-án délután fél 5-kor... a Kerepesi úti temetőben... r. kat. egyház szertartásai szerint” történt.

Halála, „1893. március 16.-án fél 9” után, 56 órával temették el. Mi ez a nagy sietség? Boncolás valószínűleg nem volt, pedig távol a családtól, a Hungária Szállodában bérelt lakosztályában halt meg. Este, állítólag fonográf felvételeket készített Jászai Marival, az ünnepelt primadonnával, a Telefonhírmondó Vállalat részére. A művésznő rajongói, ezt megtudván rájuk törték az ajtót. (Nem a telefonhírmondó, nem a fonográf, hanem a celeb Jászai Mari, a „férfifaló” érdekelte a pestieket.) Tivi, a nagy diadalmenetre már felkészült. Ládákba becsomagolta életművét és irány Graz, ahol majd felveszi a kegyelmes asszonyt, gróf Vetter von der Lilie Zsófiát (a nejét), és a lányokat (Májuskát, Margitot és Theodorát). Aztán irány Bécsen, Párizson át New York. Pápa adósságok, majd az a mocok Baross Gábor államosítja a Telefonhírmondó Vállalatot (ahogy az a Budapesti Telefonhálózattal is megtörtént 1887-ben) és abból kifizeti a hitelezőket. Nem jött álom a szemére. Altatót vett be. Még hajnaltájt is csak forgolódott.

A következő adag már sok volt? Jobb, hogy nem boncolták fel!?

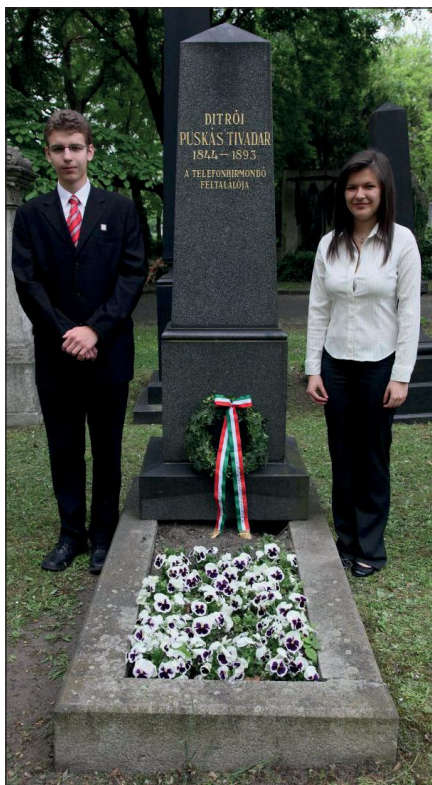
A temetésén részt vettek:

A család részéről öccse Albert, aki budapesti lakos volt. Húga Etelka, Rózsahegyről, a kolostorból érkezett meg. Mostoha fia, ifj. gróf Török János. A Vetter von der Lilie családot Puskás két sógora és két sógornője: Tabady Sándor örgy. és neje Vetter Jozefa, valamint Friderici Rezső és neje Vetter Ferdinanda képviselte. Zsófia asszony a gyerekekkel azonban nem jelent meg. A családi legendárium szerint, a temetés idején, vörös ruhában pompázva a Stefánia úton parádéztak, hogy „Ne legyen rossz emlékülük az apjukról az árváknak!”

A temetésen részt vett a szakma is: a Kereskedelmi Bank, a Telefonhírmondó Vállalat, a Kereskedelmi Bank és a Telefonhírmondó Vállalat is képviseltette magát. Utóbbi szerkesztőségéből Virágh Béla hírlapíró mondott búcsúztatót. Ezzel is kiemelve a találmány „beszélő újság” funkcióját. Gróf Károlyi István országgyűlési képviselő, a „legelső magyar gavallér” képviselte a hazai arisztokráciát. Ott volt még Bánó József, az 1884-ben elhunyt, budapesti telefonközpont alapító Puskás Ferenc özvegyének második férje, és (valószínű özv. Puskásné) Kürthy Irma is. (Így aztán természetes, hogy Puskás Ferenc a Bánó családdal egy falsírboltban nyugszik a temetőben.) A temetésen a Kormányt viszont nem képviselte senki. (Ez már jelzésértékű lehetett az örökösök számára, de csak az özvegy értett belőle, aki lemondott Albert javára az örökségről.)

4. Hova is temették Puskás Tivadart?

A Kerepesi úti temető könyveiből kiderül, hogy 1893-ban Pus-

kás Tivadart, az akkori legelitebb 13-as parcellába temették el, az előzőekben leírt, társadalmi pozíciójához méltó pompával. 1929-ben kihantolták, és a Fővárostól kapott dízsírhelyre, a 34/1-es Művésziparcellába, mint „telefonművészt” helyezték örök nyugalomba. (Örök egyenlő, a következő áttemetésig) Szerencséje volt, mert az adott időszakban fényesen ragyogott, az 1925-ben megalapított Magyar Telefon Hírmondó és Rádió Rt. csillaga. (Sőt, 1927-ben központilag vezérelt köztéri órákat is telepítettek Budapesten a Telefonhírmondó Vállalat égisze alatt.) Az újratemetésen megjelent a Filmhíradó is. Ott volt a teljes család, és láthatjuk a korabeli fotón, Tivi valóban impozáns koporsóját. (Puskás Albert 81 éves unokája segítette a rokonok felismerésében.)

Miért kellett újra temetni Puskás Tivadart? A válasz triviális. Betelt a temető, újra kellett rendezni. Miért pont a 13-as par-

cellát? Ebben, és az 1929-es dátumban van a megoldás kulcsa: 1000-tól 1918-ig Magyarország királyság volt. A király a hozzá hű, a nemzet felemelkedéséért, védelméért sokat tévőknek birtokot és nemesi, főnemesi címeteket adományozott. 1918/19-ban néhány hónapig köztársaság és tanácsköztársaság volt az ország államformája, majd jött Horthy Miklós, a király nélküli királysággal. A vezető, vagyis a kormányzó állami földet, tehát birtokot adományozhatott, de nem adhatott nemesi címeteket, rangokat, hiszen a művelt világban ez a királyi privilégium. A föld mellé dukált egy cím is! Ez lett a Vitézi Rend. Különösen fontos volt a Nagy Háborúban vérüket sem kímélve hősiiesen harcolók teteteinek országos elismerése Trianon árnyékában. A nép egyszerű gyermekeinek, a csatákban hősiiesen harcoló honvédeknek, huszároknak, tiszthelyetteseknek, alantaszteknek igen nagy megtiszteltetés és sok esetben anyagi segítség volt a Vitézi Telek, és az örökölhető cím. Feljebb, (a főtiszteknél, a tábornokoknál) a köztudatban ez jóval kevesebbet ért egy nemesi címmel, bárói, grófi főnemesi rangnál. Eltelt 10 év. Lépni illett! Egyik ilyen lehetőség volt a dízsírhely adományozása. Kitisztították a 13-as parcellát, hogy legyen megérdemelt, méltó nyugvó helye a legvitézebbeknek.

A sors fintora, hogy 1945 után, erre a kiürített helyre a saját „vitézeit” temette az új rezsim. Ez lett a Munkásmozgalmi Parcel-

5. ... és mi van a többiekkel? Hol nyugszanak Ők?

Puskás Ferencről már írtunk. Özvegye „jól” ment újra férjhez. Ő a B.339-en Bánó falsírboltban

nyugszik, alig 100 méterre Tivadartól.

Albert 1907-ben a 15-ös parcellában lett eltemetve. 25 év után az elszegényedett család nem fizette ki a lejárt bérleti díjat. A sírt felszámolták.

Etelkát Szatmárnémetiben 1907-ben az apácák parcellájába temették el. A XX. század folyamán a román hatóságok összegyűjtötték a csontokat, és egy közös sírba helyezték el.

A gyermekek közül, az 1898-ban, egy vadászbalesetben elhunyt, (felrobbant a puskája) ifj. gróf Török József a családi sírboltba temették el Szobácon. Gróf Török Mariannát 1944-ben Brünmben temették el. Puskás Májuska 1968-ban Grazban lett eltemetve. Síriján csak ennyi áll: Djavidan (Az „örök”). A gróf Török Mária, máskor Puskás Margit nevet viselő, 1881-ban született hölgy 1956. szeptemberében legálisan távozott a Graz melletti családi birtokra. Ott lett, 1962-ben eltemetve. Puskás Theodórá, a magyar Telefon Hírmondó és Rádió Rt. munkatársát 1945-ben tanulmányútra küldték ki Bécsbe. Ő innen élettársával Londonba ment tovább. Halálkozásának dátumáról, sírjának helyéről nincs információnk. A legszebb helyen, a Kerepesi Temetőben, (ma Fiumei úti Nemzeti Sírkertben) a baloldali árkád 35. sírhelyen található Zsófia, gróf Török Józsefné, majd Puskás Tivadarné, végül aporkai Cserna Károlyné sírja, aki 1912-ben hunyt el. A síremléket Májuska készítette, 1915-ben.

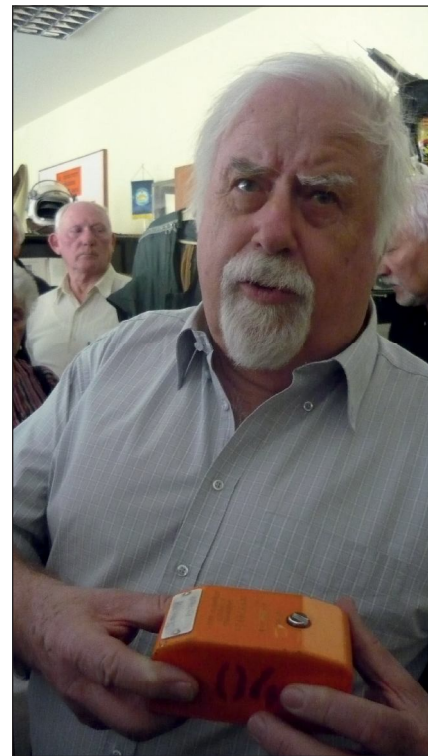
(Csak érdekességként: Ezen az igazán kiemelt 60 sírhelyen, én csak két közismert személyt Than Károlyt és Gundel Károlyt találtam.)

DR. HORVÁTH LÁSZLÓ FERENC

Matzon Jenő 1940-2015 (HA5FA)

Rövid, de súlyos betegséget követően váratlanul elhunyt életének 75. évében Matzon Jenő az egykori legendás rádiótávírássz és rádióamatőr. A rádióamatőr-kedés egy életre meghatározta tevékenységét, elkötelezetté tette, majd hívatásává vált a rádiózás. 1960-ban bevonult sorkatonának a Honi Légvédelem MN 5566 alakulatához. Közben elvégezte a nemzetközi rádióamatőri iskolát és megkapta az amatőrrádió adóengedélyt HA5FA hívójellel. Leszerelése után a MALÉV-hez került, mint hajózó rádiós és navigátor, majd átkerült a Repülőgépes Szolgálatba, hasonló beosztásba. Felkészültsége és rátermettsége alapján a Budapesti Zrínyi Miklós rádióklubot vezette 1969-1974-ig. 1989-ben felkérést kapott a II. kerületi polgármestertől, hogy vegye át a MOM rádióklubjának vezetését, amelyet haláláig irányított. Rádióamatőrként több mint 400 hazai és nemzetközi diplomát szerzett és tagja volt a négy alkalommal világbajnokságokat nyert magyar válogatottnak. Rádiótávírássz versenyeken többször volt budapesti és országos bajnok. Rádióamatőri munkáját több alkalommal, oklevéllel és kitüntetéssel ismer-

ték el. Matzon Jenő szerette a társaságot, és amikor tudomást szerzett a Budapesti Nyugállományúak klubjáról, azonnal jelentkezett a Híradó tagozatnál és belépett. 2010-től aktív tagja lett a tagozatnak, rendszeresen eljárt a klubnapokra és kapcsolatot szervezett a MOM rádióklub és a tagozat között. Több közös programot rendezett, így betekintettünk a rádióklub munkájába, a rádióamatőrök mindennapi életébe. Tavaly ősszel rendezett egy közös bográcson partit a Naplástó partján, ahol több mint 40-en vettünk részt. Nagy sikere volt, mert nem csak a marhapörkölt volt ízletes, de kaptunk egy kis bemutatót a tóparton telepített amatőr rádiótávíró összeköttetés felvételéből, a klub egyik távírásának sikerült egy török amatőrrel távíratot váltani. Többször felkértük a tagozati napunkon előadás megtartására, legutóbb májusban mutatta be a polgári repülésirányítást és a navigáció gyakorlati alkalmazását. De kapcsolatot alakított ki a Puskás Egyesülettel is. A MOM klub részt vett 2013-ban szervezett Híradók Éjszakáján, ahol a két szervezet rádiósai közösen tartottak bemutatót az éteren keresztül. Tervezte a belépési szán-

dékát a Puskás Egyesületbe, ahol a rádióamatőr tagozat szervezésében segített volna. Halála ebben megakadályozta. Temetése nagy részvétellel 2015. június 30-án volt. A Gazdagréti Szent Angyalok templom urnatemetőjében helyezték öröknyugalomba. Jó megjelenése, kellemes és humoros egyénisége mindnyájunknak hiányozni fog. A HA5FA többé nem jelentkezik. Emlékét örökké megőrizzük.

SOÓS TAMÁS NYÁ. ALEZREDES

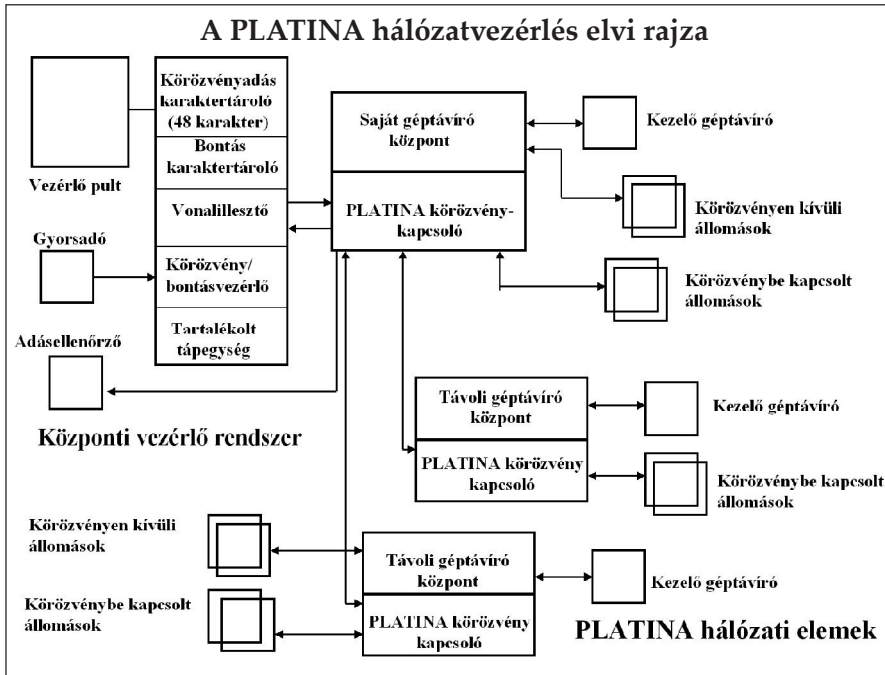
PLATINA géptávíró-körözüvény riasztási rendszer

Az MH géptávíró hálózatának kiépítéséről hozott döntés a hadműveleti vonalon is új ötletet szült. A csapatok riasztása, a legfontosabb feladata volt a híradó vezetésnek. A már működő ORFEUSZ rádióriasztási rendszer mellett az üzembiztos és fedett riasztás feltételeit a géptávíró

körözüvényadásban látták. Az ORFEUSZ rendszer rádió adásai lehallgathatók voltak. Nyáron, jó terjedési viszonyok esetén az ORFEUSZ adásokat (40-100 kW ERP teljesítmény miatt is a nem hivatalos visszajelzések szerint) Európa peremén, valamint főleg nyáron Dél-Amerika területén is

lehetett venni. A vezetékes átviteli utakat használó rendszert a lehallgatás veszélye nem fenyegette. A körözüvényadás riasztási rendszer kiépítéséhez azonban egy teljesen új, automata berendezés elkészítésére volt szükség. A rendszert és annak berendezéseit a Híradó Csoportfőnökség

A PLATINA hálózatvezérlés elvi rajza

technikai osztályának irányításával az MN KAJÜ tervezte meg és gyártotta le hozzá a szükséges kiegészítő berendezéseket. A körözvénykapcsolással működő géptáviró riasztási rendszer a PLATINA fedőnevet kapta.

A PLATINA vezérlő rendszer kifejlesztése 1978.-ban kezdődött el. A fejlesztést az MN KAJÜ végezte, a technikai osztály közvetlen felügyeletével. A technikai osztály ismét jól határozta meg a feladatot. A fejlesztési cél az volt, hogy a riasztási közlemények a géptáviró hálózaton keresztül jussanak el a géptáviró állomással rendelkező és értesítésre kijelölt katonai szervezetekhez. A PLATINA állomások száma lényegesen kevesebb volt, mint az ORFEUSZ hálózat végpontjai, azonban ez a rendszer a fedett feladatok végrehajtását inkább szolgálta. A riasztás elrendelésben fontos szerepet kapott katonai szervezetek kivétel nélkül rendelkeztek géptáviró állomással.

A riasztási rendszer működésének elvi alapja az volt, hogy a PLATINA vezérlő pontról egy-egy géptáviró áramkör kapcsolódott a MH és a vidéki géptáviró

központok mellé telepített PLATINA körözvénykapcsolóhoz. A riasztásra kijelölt állomások géptáviró áramkörét a körözvénykapcsolón vezették át a géptáviró központba. Normál esetben a géptáviró központon keresztül folyt az üzenetek továbbítása. A körözvény adásakor a körözvénykapcsolók az átvezetett géptáviró áramköröket kivették a forgalomból, leadta a vezérlő állomás gyorsadóval az üzenetet, majd bontotta a körözvényt.

A PLATINA körözvény adását az MN Központi Harcállásponton (KH) telepített központi vezérlő rendszerről kezdeményezhették. A körözvénykapcsolás létesítése elektronikusan történt a géptáviróközpontokkal szorosan egybeépített PLATINA körözvénykapcsolók vezérlésével a körözvénykapcsolók memóriájába előre beprogramozott 48 karakter vétele esetén. A 48 karakter úgy lett összeállítva, hogy a karakterek sorrendje sem nyílt, sem rejtjelzett szövegek megfejtése normál adásakor igen nagy biztonsággal nem történhet meg. A vezérlő vonalra kapcsolt karakterfelismerő folyamatosan vette a géptáviró vonal jeleit.

Forgalom alatt, ha az utolsó 48 karakter megegyezett a karakterfelismerőben tároltakkal, a körözvénykapcsolásra kijelölt csatornákat leválasztotta a vezérlőegység a géptáviró központról (forgalomtól függetlenül!), és visszajelzett a vezérlő pontra. A vezérlő pontról leadták az előre megírt közleményt kétszer, majd egy következő 48 karakterből álló jelsorozattal lebontották a körözvényt. A forgalom alatt leválasztott csatornákon előről kellett kezdeni, meg kellett ismételni a táviratot. Ez volt az egyetlen hátránya. A körözvény létrehozása és bontása a géptáviró-központkezelőnél kijelzésre került. A körözvénybe vett, de forgalomban lévő vonalak kapcsolatát a kezelőnek nem kellett sem bontani, sem újból összekötni.

A PLATINA körözvényben vett táviratot a HDMÜ-nek kellett a vétel után azonnal továbbítania géptávirásznak. A vett közleményt a felettes MDMÜ-nek kellett jelenteni, majd végül az MN KÜ-nek.

A PLATINA hálózatnak hadműveleti szempontból csupán egy hátránya volt, nem lehetett szelektív körözvényadást létrehozni. Körözvényadást a PLATINA hálózatba bekapcsolt összes géptáviró állomás vette. A PLATINA körözvények munkálműveit idővel beépítették azokba az ORFEUSZ vevőállomásokba, melyek mellett géptáviró központok is működtek, a távolsági áramkörökön működő végállomásokat természetesen nem, mert nem volt helyben körözvénykapcsoló.

A PLATINA központi vezérlője az MN KH-n lett üzembe helyezve 1982.-ben. A KH saját központjára voltak bekötve a hálózatba kapcsolt központok egy-egy trunk áramkörrel. A rendszer kétszintű volt, mivel a

vezérlési rendszer háromszintűvé való kifejlesztése jelentősen bonyolította volna a vezérlők működési algoritmusát, lényegesen drágább berendezésre lett volna szükség.

A riasztási hálózat a kezdeti nehézségek kijavítása után szinte kifogástalanul működött. A közrözevénykapcsolók üzembiztosan működtek, csak kivételes esetekben az automatikus bontásnál kellett beavatkozni manuálisan. A végleges, a hálózat legnagyobb kiépítettsége idején, a hálózati kép az ábrán látható. A PLATINA géptávíró riasztási hálózat 1990.-ig működött. A hadsereg riasztási rendszere a rendszerváltás, a VSZ-ből való kilépés után megváltozott. Riasztási rendszerre továbbra is szükség volt, de már nem voltak annyira kritikus határidők a riasztás idejére. A géptávíró hálózat is folyamatosan zsugorodott az átszervezések és a korszerűsítés révén. Megjelentek a tele-

faxok, melyeken aláírt szöveges üzenet továbbítható volt, ezért a PLATINA géptávíró riasztási hálózatot idővel és folyamatosan leváltotta a PLATINA FAX riasztási rendszer.

A PLATINA FAX riasztási rendszerben már elegendő volt az az idő, amely a riasztott szervezetnél lévő telefax távbeszélő táv-

hívó hálózatban való felhívása után az írásos üzenet leadásáig tartott. Az üzenet leadása általában 1-5 percet vett igénybe. A KH objektumának megszüntetése, bezárása után a PLATINA FAX riasztási rendszer is megszüntetésre került.

SOLTI ISTVÁN MK. ALEZREDES

Nikola Tesla és a Puskás fivérek

Kevésbé ismert momentum, hogy Nikola Tesla a krainai, tehát horvátországi szerb feltaláló néhány évig a Puskás testvérek, először Ferenc, később Tivadar munkatársa volt.

Tesla 1880 januárjában érkezett Prágába, hogy a már halott apja kívánságára ott fejezze be Grazban megszakított egyetemi tanulmányait. Beiratkozott, és az egyik, számára semmitmondó előadás alatt az újjáiban olvasta, hogy Puskás Ferenc, a budapesti telefonközponthoz szakembereket keres. Tesla nagybátyja, Pavle Mandich huszár ezredes jól is-

merte Puskás Ferenc szabadságolt huszár főhadnagyot, így aztán Nikola Tesláé lett az állás. Ő 1881 januárjában érkezett Budapestre.

Kezdetben, az első budapesti telefonközpont indulásáig a Központi Távíróhivatalban dolgozott, ahol egy telefon-kihangsúlyítót (a hangszóró őset) készített el, melyet azonban nem szabadalmaztatott. 1881 májusától Ő lett a Budapesti Telefonhálózat főmérnöke. (Itt legjobb barátja Szigethy Antal volt, aki hosszú sétákkal, később túrákkal hozta vissza Teslát a malária okozta tejes testi és szellemi leépülésből. Egy ilyen városligeti egészségügyi séta alkalmából, Goethe

Faustjának szavalása közben, egy letört faággal az út porába rajzolt szinuszhullámok kuszaságából villant be Nikola Teslának a többfázisú váltakozó áram, amely nélkül manapság sem tudnánk szállítani az elektromos energiát.)

Mivel a magyar telefonközpont előfizetőinek száma 200 körül megtorpant, Teslának nem sok dolga akadt, így 15 havi budapesti tartózkodás után, Puskás Ferenc javaslatára 1882 áprilisában Párizsba utazott, a Puskás Tivadar vezette American Telephone Companyhoz, Edison egyik európai érdekeltiségéhez. Ott aztán Tivadar beajánlotta Őt egy Párizs környéki, Edi-

son-féle lámpa- és gépgyárba, a Continental Edison Companyba. Ezt akkor éppen a Menlo Park-ból már ismert Charles Batchelor vezette. Tesla álmát, a budapesti Városliget porában megrajzolt váltakozó áramú villanymotor első kísérleti példányát a cég strassburgi telephelyén sikerült hobbiból megépítenie. Sajnos, az „emberiség” szerencsétlenségére Európában egyetlen „hozzáértő” nem akadt, aki megértette volna az eszköz zsenialitását. Így aztán, évek múltán, csak 1888-ban szabadalmaztatta az Amerikai Egyesült Államokban.

Fontos megjegyezni, hogy Tesla a Batchelor vezette Edison Company, és nem a Puskás Tivadar igazgatta Telephone Company munkatársaként valósította meg Párizs díszkivilágítását, ahogy ezt eddig hirdettük.

Teslának szerb útlevele volt, azonban valódi szülőföldjét, Horvátországot felosztotta az Osztrák-Magyar Monarchia. Így főhősünk hontalanná vált. Emellett, mivel ambícióit párizsi munkái sem elégítették ki, pénzzé tette szerény vagyont, hajójegyet vásárolt, és 28 évesen elindult a világhírnév felé. A City of Richmond nevű óceánjáró fedélzetén 1884. június 6-án érkezett meg New Yorkba.

Edisonnál Tesla, Batchelor (nem, ahogy eddig hittük Puskás) alábbi szövegű ajánlólevéllel jelentkezett be: „Két nagyszerű embert ismerek, ezek közül Ön az egyik, ez a fiatalember pedig a másik”. (A későbbiekből most már tudjuk, hogy ez rossz ajánlólevélnek bizonyult.)

Ezidőtájt, pontosabban 1884. február 22-én Puskás Ferenc a Budapesti Telefonközpont igazgatója, több éves szenvedés után meghalt. Tivadar felszámolta párizsi irodáját, eladta ingóságait és hazaköltözött. Tesla és Puskás

párizsi távozásának azonban az eddigi elképzelésekkel ellentétben semmi köze nem volt egymáshoz.

Telefonhírmondó

Puskás Tivadar, mint a Budapesti Távbeszélő-hálózatot bérülő részvénytársaság ügyvezető igazgatója, 1892-ben a világ 18 országában szabadalmaztatta a Telefonhírmondót, a világ első műsorszóró berendezését. A találmány zsenialitása, hogy integrálta a szerkesztőséget, a stúdiót, az „adót” és az elosztó hálózatot. Ezt, az összetett rendszert valóban, a világon először Puskás Tivadar tervezte és valósította meg, tehát valóban az Ő találmánya volt. A problémát az okozta, hogy az elvet (ma úgy mondanánk: a szofvert) nem lehetett szabadalmaztatni. Az 1892. július 14.-én, 13 országban beadott eredeti szabadalmi leírásban egy Puskás által kifejlesztett, a Fürdő utcai telefonközpontra alapozott, egyvezetékes, egyhurkos hálózat szerepelt. Ebben, egy telep (galvánelem) két pólusa közé felfűzött hurokban egy hangfogó (mikrofon) és több (kezdetben maximum 100) indítóorsó (transzformátor primer tekercs) található. A hallgatók (kezdetben telepes telefonkészülékek) a szekunder tekercsek valamelyikéhez csatlakoznak. (Egy vezetékes rendszerben a szekunder tekercs másik végét le kell földelni!) Ha az előfizető a telefonhírmondó műsorát kérte, akkor a kezelő egyik üres szekundertekercs hüvelyével kötötte össze őt. A szolgáltatás igénybevételének végét, az LB rendszerben már megszokott módon az induktora megtekercsével jelezte az előfizető a kezelőnek. Itt is egy, a szekunder ágba kötött jelzőtárcsa (lejelentő váltakozó áramú jelfogó) leesése volt a bontás jele. A leírtak-

ból következik, hogy a primer huroknak a telefonközpont közvetlen közelében kellett elhelyezkedni, és amíg az előfizető a műsort hallgatta, nem fogadhatott telefonhívásokat. A transzformátornak megfelelő méretezéssel kellett (volna) megoldani, hogy az előfizetők esetleges beszélései ne zavarják meg a központi műsor hangját! Mindezek ismeretében már Puskás Tivadar is rájött, hogy jobb lenne egy önálló, a telefonhálózattól független telefonhírmondó hálózat!

A szabadalom birtokában a Telefonhírmondó Vállalat kibérelte a Magyar u. 6. egyik lakását, és elkezdődtek a munkálatok. (Szerkesztőség szervezés, bemondók toborzása, a stúdió kialakítása, a hálózat kiépítése a telefonközponthoz) Természetesen kísérleti „adásokat” is tartottak, előfizetők toborzása céljából. Puskás az indulás dátumának 1892 októberét célozta meg.

A munkálatok során Szmazsenka Nándor, a Budapesti Állami Távbeszélő-hálózat igazgatója (Puskás Tivadar helyettese) rájött, hogy a hangfrekvenciát is lehet transzformálni. Az indítóorsók szekunder tekercsére, nem csak előfizetők, hanem egy újabb másodlagos (szekunder) hurok, sőt arra egy harmadlagos (terciál) hurok is köthető. Ha, ezeket a hurkokat decentralizáljuk, akkor roppant egyszerűvé válik az előfizetői hálózat, csak a primer hurok került a stúdióba. Egy-egy városrészben helyezték el a szekunder hurkokat, egy-egy utcában a terciéleket, és az előfizetők csak ehhez csatlakoztak. Az előfizetők, csak két fejhallgatóval rendelkeztek, (így automatikusan megszűnt a „visszabeszélés” zavaró problémája is). A műsor folyamatosan szólt a hallgatókban, tehát kezelőre, lejelentésre sem volt szükség.

Ezt az új rendszert 1893. február 4-i, szabadalmi bejelentéssel legalizálták, melyből Szmazsenka Nándor neve „kifelejtődött”. Ebbe az előfizetőket már két vezetékkel kötötték be, tehát az 1887 novemberében elindult (Puskás Tivadar által vezetett) Első Budapesti Villamos földárama okozta zavarok nem jelentkeztek. Az 1893. február 15.-én, 60 előfizetővel Budapesten megindult kísérlet rendszer is kétvezetékes, többhurkos volt.

Mivel a Magyar u. 6. szám alatt létesített első stúdió az új rendszer számára szűknek bizonyult, már 1893 márciusában (Puskás Tivadar halála, 1893. március 17.-e után) az Erzsébet krt. 4. alá helyezték át a rendszer „lelkét”. Innen, egész 1894. november 2-ig 2 mikrofonnal és 5 hurokkal kb 700 előfizetőt láttak el, naponta reggel 9-től este 9-ig műsorral. Mindkét hálózat „lelke” előfizetőként és hurkonként egy „rossz minőségű” transzformátor volt. Azért kellett gyenge csatolású transzformátorok, hogy egy esetleges, vagy szándékos előfizetői, vagy hurok zárlat ne némi el az egész hálózatot.

A telefonhírmondó kísérleti őse, a „theatrophone” volt, amely az 1881 nyarán megnyitott a párizsi elektromossági kiállításon kápráztatta el a közönséget. A 4-5 km-re lévő Nagyopera előadásait telefonon lehetett hallgatni az egyik kiállítási csarnokban. Puskás Ferenc is meglátogatta 1881 őszén, bátyja társaságában a kiállítást, és néhány hónap múlva, 1882. február 4-én már Pesten is hallható volt a Vigadóban, a Nemzeti Színházból Erkel Ferenc Hunyadi Lászlója. Ezt az innovációt „Dalműtelefonnak” nevezték el. Ekkor, a telefóniában 6 hónapra voltunk a világszótól. Ma sem rosszabb a helyzet, lásd 4G mobil hálózatok. (Bezzeg 20-30 éve?)

A párizsi theatrophone megalakítójáról eddig semmilyen adat nem került nyilvánosságra. A dalműtelefont a Puskás Ferenc vezette, Budapesti Telefonhálózat Vállalat munkatársai készítették el. Ennek a társaságnak az adott időszakban még Nikola Tesla volt a főmérnöke. Kizárt, hogy a szükséges transzformátorok nem az ő termékei. (Minderől írásos emlék azonban nincs a birtokunkban.)

Az már egy másik történet, hogy budapesti Telefonhírmondó üzembe-helyezéshez Puskás Tivadarnak csak szóbeli engedélye volt, melyet azonban öccse, Albert nem „örökölt”. A Telefonhírmondó vállalat csak úgy maradhatott üzemben, hogyha Puskás Albert (egy tál lencséért) eladja a szabadalmi jogokat Popper István mérnöknek. Ő, 1894. október 29. dátummal gróf Andrássy Géza, gróf Keglevich István, gróf Klobusiczky János, gróf Eszterházy Mihály, Latinovics Albin, gróf Karácsony Camillo és gróf Hadik-Barkóczy Endre társaságában részvénytársaságot alapított.

Ekkor költözött a „stúdió” a Kerepesi út (ma Rákóczi út) 22-be, mely felújítva 1925-ben aztán a Rádióhírmondó (Magyar Rádió) első stúdiója lett. Ekkor emelkedett az előfizetők száma egy év alatt 700-ról 4915-re, és 5000 körül telítődött. A maximumot, már a rádióval párhuzamosan üzemelve, 1930-ban 9100 előfizetővel érte el. Mindezt természetes, hiszen 1933-ig, a Laki-hegyi nagy adó és „szivar antenna” megépítéséig a vezetékes műsor „zenei” minősége nagyságrendekkel jobb volt, mint az egyszerű-bonyolultabb rádiókészülékekkel vetté. (...és akkor még meg sem említjük, hogy a telefonhírmondón csak a keményen cenzúrázott Buda-

pest I. műsort lehetett venni. Nem adatott meg az eltévelyedés lehetősége, se London, se Moszkva irányába. Ezért aztán, a kórházakban egészen 1944 decemberéig szólt a Telefonhírmondóban Budapest I. műsora, (majd megjelentek az utódok: egészen hamar a vezetékes-rádió, és 45 év múltán a kábeltelevízió.)

Az 1894-ben grófokból összehozott Telefonhírmondó Részvénytársaság nem befektetni, hanem csak kivenni akart a „beszélő újságból”. A fejlesztések elmaradtak. A világ első műsorszóró kísérlete nem tette világhírűvé Puskás Tivadart, annak ellenére, hogy közel 30 évvel megelőzte korát.

A Magyar Rádió csak 1925. december 1-jén kezdte meg a műsorszórását.

Végezetül csak egy adalék: A Puskással egy idős, és szintén Párizsban „futott be” Munkácsy Mihály, a méltán világhírű magyar festő. Hogy mindehhez, anno Párizsban Puskás adta az anyagiakat, manapság már senkit sem érdekel.

A tanulságokat pedig, vonja le mindenki önmaga!

DR. HORVÁTH LÁSZLÓ FERENC

Két kiállításról

A Szerző gazdag híradó és vegyivédelmi eszközök gyűjteményével rendelkezik, amellyel időszakonként kiállításokon vesz részt.

Meghívást kaptam Abasárra, a XXI. Nemzetközi Katonai- és Bordal Fesztiválra gyűjteményem híradó és vegyivédelmi anyagával. Örömmel fogadtam és sokat készültem rá az anyagot válogatva és ládába szortírozva. Ez utóbbi a leghosszadalmasabb, de fontos a tárgyak épsége érdekében.

Abasárra egy jól megpakolt furgon vitte az anyagot, amit én a híradó autóval követtem. A parancsnoki ülésen már ott feszített egy gázálcba-védőruhába öltöztetett bábu, „aki” majd a látogatókat fogadja. Abasár nagyon szép, az emberek nagyon barátságosak, segítőkészek. Szintúgy a szervezők, akik már nagyon rutinosak és mindent megadtak, amit megígérték, szállást, ellátást, segítőkét.

A segítséggel együtt is, igen fáradságos volt berendezni a kapott iskolai osztálytermet, mivel a végső elrendezést csak én tudtam megcsinálni, és a megnyitóig nem volt sok idő rá. A megnyitó után sok látogató érkezett, köztük néhány ismerős, köztük olyan is, akivel eddig csak a „neten” voltam kapcsolatban.

A fogadtatás mindig vegyes. Van, akinek a rádiók csak gombok halmazát jelentik, van, aki rácsodálkozik a berendezések változatosságára, van aki ismeri némelyiket és nosztalgiazik. Van, aki be sem jön a terembe, mert meglátott egy gázálcot. Aki- ket nagyon kedvelek, főleg ha fiatalok – akik sokat kérdeznek, és mindent tudni akarnak. Volt

egy fiatal látogató hölgy, aki végigkérdezte az egész kiállítást és én örömmel válaszoltam. (Ha híradó katona lesz belőle, azt a magam érdemének is elkönyvelem). Ilyen kiállítások alkalmával sokat tanulok én is, ha egy téma vagy készülék szakértőjével találkozhatok.

Márpedig mind a híradás, mind a vegyivédelem eléggé elvont téma.

Igyekeztem úgy összeállítani a kiállítást, hogy a kisiskolásoknak is érdekes, látványos legyen akkor is, ha még nem érthetik a dolgok működését. Hátukra vehették a hordozható rádiót, és szörnyülködhetnek, hogy milyen nehéz. Belehallgathattak néhány működő rádióba fejhallgatóval, felpróbálhatták a gázálcot és fényképeket készítettek benne. (Ezt némely felnőtt is szívesen megteszi). A vegyivédelmi ruhába öltöztetett bábuk mindig népszerűek.

A sok látogató miatt csak 5-10 percre tudtam átadni a kiállítás felügyeletét és a műsorból is meghallgatni valamit. Sikerült elkapnom a repülők fűvészenekearának fellépését (a pontos nevükre nem emlékszem), ami nagyon tetszett.

Másik kiállításom a HMFEST-en

volt, ahol látható volt minden, ami dübörög vagy dörren. Egy rajstátor állt rendelkezésemre. Ide csak az előző kiállítás szűkített vegyivédelmi anyagát vittem, így sem tudtam mindent kirakni a kevés hely miatt. Itt is „Vendégváró Józsi” fogadta a látogatókat védőruhában és gázálcban, vállalán az RPG egyik utódjával. Kissé mostohábbak voltak a körülmények, mint Aba-

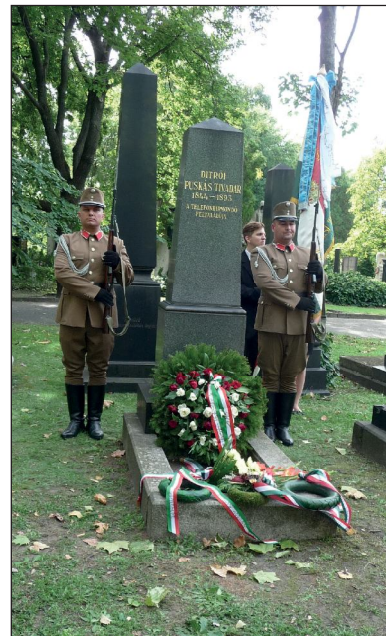
sáron, de nem az zavart, hanem az a nagy por, amitől féltettem a műszereimet és állandóan törölgennem kellett.

Egy különös élményem volt itt: Belépett a sátorba egy fiatalember, karján kisgyerekekkel, nézi a sugármérő műszereket, én pedig lelkesen kezdem mondani neki, hogy ez mind kiváló magyar gyártmány, mindet a Gamma Művek fejlesztette és gyártotta. Mire ő:

– Nekem mondja?! Én vagyok a Gamma Zrt. vezérigazgatója.

Meglepetésemben csak örömet tudtam kifejezni, hogy megnézte a kiállításomat. Egyébként nem messze tőlem az ő cége bemutatta a Komondor névre hallgató harcjárművet, aminek másik példánya vegyi- és sugárfelderítőnek felszerelve Pakson áll szolgálatban.

PFAFF LÁSZLÓ
RÉTSÁG

Impresszum

Puskás Híradó • a Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület kiadványa • készült 160 példányban.
Felelős kiadó: Prof. Dr. Rajnai Zoltán • Főszerkesztő: Amaczi Viktor • Tördelés: Rajnai Gábor •
Olvasószerkesztő: Dr. Horváth László Ferenc • Rovatvezetők: Karsai Miklós (szervezeti élet) • Solti István (tudomány és technika) • Szepezdi Dezső (katonai múltunk) • B. Nagy Péter (társ.-i és katonai kapcsolatok) • Kiadja: Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület • Cím: 1143 Budapest, Stefánia út 34.
• Postacím: 1438 Budapest, Pf. 371.

A Puskás Híradó valamennyi megjelent lapszáma megtekinthető és letölthető az Egyesület honlapjáról.

Támogatóink:

Puskás Tivadar Híradó
Bajtársainkért Alapítvány

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKÉZELŐ

HOKOSZ

Nemzeti
Együttműködési
Alap

BEOSZ